симазин, атразин, прометрин вә с. 10 кг/һа препаратлардан истифадә едилмәлидир.

2. Векетасијанын сонракы мәрһәләсиндә иглим амилләриндән асылы олараг апрел ајынын 1-2 онкүнлүјүндә алаг отлары там чүчәрдикдән сонра гызылсармашығын чүчәртиләри 10-12 см-ә чатдыгда утал һербисиди илә 2,5-3,0 л/һа чиләмә апарылмалыдыр. Аралыг саһиб биткиси олан, сонрадан чүчәрән јајлыг алаг отларына гаршы мүбаризә иши ијун ајынын ахырларында тәкрар едилмәлидир.

3. Сармашыг үзүм тәнәјинин үзәринә кечдикдән сонра утал һербисидинин 0,4-0,5 л/һа нормасында истифадә едиләрәк сирајәтләнмиш үзүм колларында чиләмә апарылмалыдыр. Чиләмә заманы үзүмүн колланма дәрәчәсиндән асылы олараг һектара 800-1000 л ишчи мәһлулу мәсариф едилмәси төвсијә олунур.

Бүтүн јухарыда көстәрилән тәдбирләрдән комплекс истифадә едәрәк бирсүтунчуглу гызылсармашыгла мүвәффәгијјәтлә мүбаризә апармаг олар.

МӨВСҮМИ ХӘСТӘЛИКЛӘР ВӘ ОНЛАРА ГАРШЫ АПАРЫЛАН МҮАЛИЧӘ ПРОФИЛАКТИКА ТӘДБИРЛӘРИ

Н. А. ГАСЫМОВ,
бајтарлыг елмләри намизәди

Республикада апарылан ислаһатлар нәтичәсиндә ичтимаи тәсәррүфатлар ләғв едилмиш вә онун әвәзиндә јени өзәл тәсәррүфат гурумлары јарадылмышдыр. Өзәл тәсәррүфатларын әсас кәлирли саһәләриндән бири һејвандарлыгдыр. Һејвандарлығы инкишаф етдирмәк вә онун мәһсулдарлығыны артырмаг ән вачиб вә актуал мәсәләләрдән биридир.

Һазырда елә хәстәликләр мөвчуддур ки, һејвандарлығын инкишафына бөјүк игтисади зијан вурур. Белә хәстәликләрә биринчи нөвбәдә ган-паразитар хәстәликләри дахилдир. Ган-паразитар хәстәликләринин беш (тејлериоз, пироплазмедоз, анаплазмоз, бабезиоз, франсомелиоз) нөвү мөвчуддур. Онлардан ирибујнузлу мал-гара арасында ән кениш јајыланы тејлериоз, пироплазмидоз вә анаплазмидоздур. Даварлар арасында исә бабезиоз вә анаплазмоздур. Көстәрилән ган-паразитар хәстәликләри һәм ајрылыгда, һәм дә гарышыг формада кечәрәк күтләви тәләфат верир.

Апарылан мүајинәләр көстәрир ки, ган-паразитар хәстәликләринин мөвсүми, ган-паразитар хәстәликләринин төрәдичиләрини кечирән кәнәләрин фәаллашма мөвсүмү илә ујғун кәлир. Республикада ган-паразитар хәстәликләри иглим шәраитиндән асылы олараг бүтүн зоналарда (аран, дағәтәји, дағ) ејни вахтда мүшаһидә олунмур.

Аран зонасында ган-паразитар хәстәликләри мал-гара арасында апрелин орталарында гејд олунур вә октјабрын ахырына гәдәр давам едир. Хәстәлијин максимум дөврү мај вә ијул ајларына тәсадүф едилир. Дағәтәји зоналарда бу хәстәликләр мај ајындан башлајыр вә ијунун ахырынадәк давам едир. Хәстәликләрин күтләви кедиши исә ијунун икинчи онкүнлүјүндән башлајыб ијулун икинчи онкүнлүјүнә гәдәр давам едир.

Дағ зоналарында исә ган-паразитар хәстәликләри ијун ајындан башлајараг сентјабрын орталарына кими давам едир. Хәстәлијин максимум дөврү ијулда тәсадүф едилир.

Ган-паразитар хәстәликләринин төрәдичиләрини кечирән иксодиде вә аргасиде кәнәләри әсасән отлагларда, төвләләрдә, јатагларда вә илин мүәјјән фәсилләриндән мал-гара үзәриндә паразитлик едир. Одур ки, мал-гараны кәнәләрдән горумаг мәгсәдилә илин исти дөврләриндә хлорофос, севин, фазалон, БИ-58 препаратлары илә нөвбәли тә'лимата мүвафиг һәр 7 күндән бир чимиздирмә апарылмалыдыр.

Гојунчулуг көчәри олдуғундан чимиздирмәнин 4 дәфә апарылмасы әлверишлидир. Онлардан биринчи чимиздирмә гырхымдан сонра, икинчи чи-

миздирмә јајлаға галхма әрәфәсиндә, үчүнчү чимиздирмә јајлагдан гајытдыгдан сонра, бу да гојунларын кәнә илә јолухмасынын гаршысыны алыр. Вә дөрдүнчү чимиздирмә сүрүләр јајлаға кирмәздән 1-2 күн әввәл апарылмалыдыр.

Илин сојут ајларында исә кәнәләрә 7% хлорофос вә 7,5% севин дустларындан истифадә едилир. Дустлар һејванларын дәриси үзәринә механикләшдирилмиш тозлајычы вә ја икигат чуна торбалар васитәсилә тәтбиг олунур. Чимдирмәдән әввәл јухарыда көстәрилән акарисид препаратларын (хлорофос, севин) ишчи мәһлулларыны һазырламаг үчүн онларын етикетика көстәричиләриндән истифадә едилмәлидир. (тарих, серија, фтм.) Әкәр һәмин көстәричиләр олмазса препаратлары истифадә етмәк гадағандыр.

Акарисид препаратлардан хлорофос өзүнәмәхсус ији олан, парафинә охшар кристал маддәдир, суда јахшы һәлл олур. Чимдирмәк үчүн тәркибиндә 60-97% фәал тә'сиредичи маддә олан техники хлорофосун 0,75-1% сулу мәһлулу ишләнир,

Севин - ијсиз ағ рәнкли кристал тоздур. Суда вә үзвү һәллединчиләрдә зәиф һәлл олунур. 50-85% тә'сиредичи маддә олан севин 0,85%-ли емулсија шәклиндә истифадә олунур.

Белә мәһсуллары һазырламаг үчүн ашағыдакы формуладан истифадә олунур:

$$X = \frac{1000\text{-}A}{\text{-}B}$$

X - бир литр ишчи мәһлулу һазырламаг үчүн сәрф олунан мәһлулун мигдары;

А - тәләб олунан ишчи мәһлулунун гатылығы;

В - фәал тә'сиредичи маддәнин гатылығы.

Мал-гаранын әт кәсими чимиздирмәдән сонра хлорофосла 6 күн, севинлә 7 күндән сонра мәсләһәт билинир. Мәчбуријјәт гаршысында кәсилән малын әти вә дахили органлары мүтләг акарисид галыгларына көрә мүајинә едилмәлидир. Ган-паразитар хәстәликләринин төрәдичиләрини кечирән кәнәләри биналарда мәһв етмәк мәгсәдилә механики тәмизләмәдән сонра фәал тә'сир едичилик хүсусијјәтини нәзәрә алмагла 2% хлорофос вә јахуд 1% севин суспензијасы васитәсилә дезакаризасија апарылыр вә һәр 1м2 саһәјә 200-3000 мл мәһлул ишләтмәк нәзәрдә тутулур.

Кәнәләрин биотопларыны ләғв етмәк мәгсәдилә биналарда тәсадүф едилән јарыглар, дешикләр, чатлар дустларла долдурулмалы вә сәтһи семент вә ја әһәнк мәһлулла өртүлмәлидир. Кәнәләри тәбиәтдә мәһв етмәк үчүн отлаг саһәләри нөвбәли истифадә олунмалыдыр. Белә ки, нөвбәти отарма системиндә отлағын бош галдығы узун мүддәтдә кәнәләр ачлыгдан тәләф олур. Бунунла бәрабәр кәнәләри отлагларда мәһв етмәк мәгсәдилә һәмин саһәләрин агротехники бечәрилмәсиндән вә мелиорасија тәдбирләриндән кениш истифадә едилмәлидир.

Мелиорасија системинин көмәји илә батаглыг вә рүтубәтли отлаг саһәләринин гурудулмасы кәнәләрин инкишафына мәнфи тә'сир көстәрир. Отлагларын әкилмәси вә ја хырда коллардан тәмизләнмәси нәтичәсиндә имаго кәнәләри онларын јумурталары, сүрфәләри вә лимфалары битки дөшәмәләринин мүдафиәсиндән тәчрид олунмагла тәләф олунур.

Әкәр јени јарадылмыш өзәл гурумларда хәстәлик баш верәрсә ашағыдакы тәдбирләр апарылмалыдыр. Мал-гара күндәлик термометријадан кечирилмәли, хәстәләр сағламлардан ајрылмалы, сәрин төвләдә сахланмалы, ган јахмалары васитәсилә нөвләри тә'мин етмәли вә көстәрилән схема әсасында мүаличә апарылмалыдыр.

Азедин - 3,0 + һемоспоридин - 1,0 + В12 6000 ед.+дес.су 84 мл һәр 100 кг дири чәкијә 4 мл әзәлә ичинә (2 мл ахшам, 2 мл сәһәр) вурулур.

Мүаличәнин мүддәти 5 күндүр. Мүаличә нәтичә вермәдикдә 2 күн фасилә верилир вә јенидән тәкрар олунур.

Даварлар күндәлик клиники мүајинәдән кечирилир. Хәстә вә хәстәлијә шүбһәли һејванлар сағламлардан ајрылыр, термометрија илә бәрабәр ган јахмалары көтүрүлүб мүајинә едилир.

вə көстəрилəн препаратларла мүаличə апарылыр.

Һесомпоридин 1-2%-ли, олеморфосиклин вə биомесин;

Һесомпоридин дəри алтына 1-2 мл;

Олеморфасиклин əзəлə ичинə - 7 мг һəр дири чəкиjə;

Биомесин дахилə 7 мг һəр дири чəкиjə.

Мүаличə 3-5 күн давам едир вə мүсбəт нəтичə верир. Хəстəлиjи кечирмиш һejванлар jарарсыз олдугда чыхдаш едилир вə мəһсулларынын истифадəсинə мəһдудиjjəт гojулмур.

УДК 632,1 632314 634, 581,1:633/635

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ КЛАСТЕРОСПОРИОЗА КОСТОЧКОВЫХ И МЕР БОРЬБЫ С НИМ

И.Г.ДЖАФАРОВ, кандидат сельскохозяйственных наук

Азербайджанская Государственная Сельскохозяйственная Академия

В условиях Азербайджана для косточковых пород большую опасность представляет дырчатая пятнистость листьев, вызывающая гибель почек, тяжелое поражение побегов, опадение листьев и завязи, снижение товарного качества плодов. При интенсивном развитии заболевание приводит к ослаблению деревьев и преждевременному их отмиранию.

По мнению [9] в нашей стране все косточковые поражаются с кластероспориозом или дырчатой пятнистостью, отмечается частичное или полное усыхание больных деревьев. В 1967 году в Плодосовхозе N 12 Кубинского района пораженность листьев абрикоса составляла 100% с интенсивностью поражения 30-50%. Особенно сильное поражение листьев и их усыхание наблюдалось у глубоко обрезанных деревьев абрикоса. С пораженных листьев нам удалось веделить Clasterosporium carpophilum, которого всегда и очень легко обнаружить на пораженных ветвях и побегах.

В условиях Ордубада Нахичеванской АР этим грибом в основном поражаются персик, абрикос и слива [6].

[5] указывает, что дырчатая пятнистость впервые нами зарегистрирована в 1961 году в Ордубадском и Шахбузском районах на персике, абрикосе, сливе, алыче, вишне и черешне. Возбудитель заболевания поражает листья, побеги, почки, цветы и плоды. Болезнь появляется ранней весной, во время цветения и распускания листьев.

Интенсивность развития болезни наблюдается в предгорной зоне, где пораженность ветвей и побегов в 1961-1966 гг. достигла 69,8-76,4%, тогда как в горной зоне Шахбузского района она равнялась 60,3-70,3%, листьев доходила до 80,8-85,5%.

В южных зонах плодоводства Советского Союза заболевание косточковых пород клястероспориозом представляет большую опасность. Болезнь вызывает гибель почек у косточковых плодовых деревьев, дырчатую пятнистость листев, поражение побегов и плодов. Особенно большой ущерб клястероспориоз наносит персковым и абрикосовым насаждениям. Было установлено, что возбудитель болезни способен развиваться при сравнительно низких температурах (+2+3) и наличий благоприятных условий влажности. В связи с чем этот грибной микроорганизм не прекращает своей вредоносной деятельности в период покоя плодовых деревьв - осенью, во время зимних оттепелей и ранней весной [7].

[3], [5] и некоторые другие исследователи показывают что, дырчатая пятнистость косточковых (клястеороспориоз) особенно сильный вред наносит персику, абрикосу и миндалю. Теплая влжная зима способствует развитию болезни. В конце июля в условиях Крыма болезнь проявилась на плодах абрикоса.